

Asia: VN/17578/2022

Luonnos valtioneuvoston asetukseksi valtionavustuksesta eräisiin julkiselle sosiaali- ja terveydenhuollolle covid-19-epidemiasta aiheutuviin lisäkustannuksiin vuonna 2022

Tähän voitte kirjoittaa kommentteja liittyen asetuksen 1 §:ään (Soveltamisala)

Kommenttinne

Hallitus on luvannut kunnille korvata koronaan liittyvät ylimääräiset kustannukset täysimääräisesti. Valtion talousarviossa vuodelle 2022 on mm. vahvistettu, että ”koronaan liittyvät välittömät kustannukset kuten testaukseen ja testauskapasiteetin nostamiseen, jäljittämiseen, karanteeneihin, potilaiden hoitoon, matkustamisen terveysturvallisuuteen sekä rokotteeseen liittyvät menot katetaan kehyksen ulkopuolisina menoina vuosina 2021—2023”.

Ei ole hyväksyttävää, että kunnille ilmoitetaan jälkikäteisesti, että kustannusten korvattavuus on poistunut kesken vuoden epidemiatilanteen sekä hybridistrategian ja testaus- ja jäljitysstrategian muuttumisen vuoksi. Kyseisiä strategia-asiakirjoja on muutettu jo helmikuussa 2022 ja epidemianhallintaa on toteutettu näiden asiakirjojen ja muun sosiaali- ja terveysministeriön ohjauksen perusteella siitä lähtien.

Vaikka epidemiatilanne on esimerkiksi vuodenvaihteen tilanteesta muuttunut, syntyy tartuntatautien torjunnan lakisääteisistä velvoitteista ja valtion ohjauksesta edelleen ylimääräisiä ja poikkeuksellisia kustannuksia kunnille. Näin on etenkin siksi, että valtioneuvosto katsoo koronavirustaudin edelleen yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi. Tämä lisää sekä testauksen että jäljitystoiminnan volyymia.

Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan covid-19-epidemian kustannuksiin tarkoitetun avustuksen tulee kattaa kaikki covid-19-epidemiasta aiheutuneet sosiaali- ja terveydenhuollon kustannukset, ei vain lisäkustannuksia. Avustuksella ei tule keventää koronasta aiheutuvaa taloudellista rasitetta, vaan korvata kustannukset täysimääräisesti. Ei ole myöskään perusteltua rajata kustannuksien korvaamista vain osaksi vuotta 2022, koska kustannuksia aiheutuu koko vuoden ajan.

Asetusluonnoksen muistiossa on todettu, että avustus ei kohdistuisi kaikille kunnille samalla tavoin suhteessa aiheutuneisiin välittömiin kustannuksiin, mutta valtionosuuksien ja valtion muun rahoituksen kautta osoitetut runsaat korvaukset mahdollistavat julkisen sosiaali- ja

terveydenhuollon toimintakyvyn. Vuonna 2021 Helsingin koronakustannukset olivat suuremmat kuin niihin saadut valtionavustukset, koska yksikkökorvaustaso ei kaikilta osin vastannut toteutuneita kustannuksia. Helsingin kaupungin vuoden 2020 tilinpäätöksen mukaan koronan vaikutukset Helsingin vuosikatteeseen jäivät neutraaleiksi, mutta palveluvelan vuoksi todellisuudessa negatiiviseksi. Tähän perustuen koronan välittömät kustannukset tulisi korvata täysimääräisesti koko vuoden 2022 osalta.

Tähän voitte kirjoittaa kommentteja liittyen asetuksen 2 §:ään (Avustettavat kustannukset)

Kommenttinne

Avustettavien kustannusten tulisi olla välittömät koronaan liittyvät kustannukset, koska tähän hallitus on sitoutunut. Kustannukset tulisi korvata täysimääräisesti, ei vain lisäkustannusten osalta. Korvausperusteena ei tulisi käyttää laskennallista yksikkökorvausta, vaan todellisia kunnille aiheutuneita kustannuksia.

Testausmäärät ovat laskeneet, mutta ovat edelleen täysin poikkeukselliset verrattuna mihin tahansa muuhun tartuntatautiin. Covid-19-testi on myös varsin kallis. Hybridistrategian mukaisesti testausta on kohdennettu riskiryhmiin ja sote-ammattilaisiin sekä säädöspohjaisten etuuksien todentamiseksi. Suurin osa positiivisen tuloksen saaneista on Helsingissä 20–49-vuotiaita, josta voidaan päätellä, että merkittävä osa testeistä tehdään muilla kuin lääketieteellisillä perusteilla. Testausta on yhdenvertaisen kohtelun vuoksi hyvin hankala rajata enempää kuin nyt on tehty.

Myös tartunnanjäljityksen resursointia on optimoitu, mutta Helsingin tartunnanjäljityksessä on edelleen yli nelinkertainen määrä henkilöstöä verrattuna epidemiaa edeltäneeseen aikaan. Vaikka jäljitystoiminta on kohdistettu hybridistrategian sekä testaus- jäljitysstrategian mukaisesti vakavan tartuntariskin tilanteisiin, on tartunnanjäljitystä tehtävä normaalitilannetta huomattavasti laajemmin. Myös tartuntatautilain mukaisia rajoituspäätöksiä tehdään edelleen etenkin ryhmäasumisissa ja laitoksissa, jotta välttämättömille rajoitustoimille on lainmukainen perusta.

Samoin poikkeuksellisia lisäkuluja tuovat suuri sairaalahoitopäivien määrä, infektiovastaanotot, koronaneuvonta, erilaiset sähköiset järjestelmät, EU-koronarokotustodistusten myöntäminen, sairauspoissaolot sekä varautuminen epidemiatilanteen muutoksiin.

Tähän voitte kirjoittaa kommentteja liittyen asetuksen 3 §:ään (Avustuksen saaja)

Kommenttinne

Helsingin kaupungin näkemyksen mukaan on perusteltua myöntää avustus ensisijaisesti kunnalle.

Tähän voitte kirjoittaa kommentteja liittyen asetuksen 4 §:ään (Avustuskokonaisuudet)

Kommenttinne

Avustuskokonaisuuksissa tulisi huomioida esimerkiksi infektiovastaanotot, koronaneuvonta ja sähköiset järjestelmät. Muihin välittömiin kustannuksiin tarkoitettu erä ei kata näitä kustannuksia. Kustannukset tulisi korvata täysimääräisesti, ei lisäkustannusten osalta.

Tähän voitte kirjoittaa kommentteja liittyen asetuksen 5 §:ään (Avustus testaukseen)

Kommenttinne

Testauskustannukset tulisi korvata koko vuoden ajalta, ei vain 30.6.2022 saakka. Testaus- ja jäljitysstrategian mukaisesti terveydenhuollon testejä tehdään vaikeaoireisille potilaille lääketieteellisin periaattein, korkean riskin ryhmiin kuuluville lieväoireisille henkilöille, raskaana oleville sekä sosiaali- ja terveydenhuollon ammattilaisille. Asetuksen perustelumuiotiossa ennakoidaan, että syksyn aikana 2022 tartunnat voivat lisääntyä ja aiheuttaa tartunnalle alttiin väestön keskuudessa epidemia-aallon. Testaus- ja jäljitysstrategian mukaisten testimäärien voi ennakoida kasvavan syksyllä, mutta avustus testaukseen loppuisi 30.6.2022.

Kesäkuukausina (touko-heinäkuu) Helsingissä on tehty keskimäärin kuukausittain reilut 11 000 testiä ja keskimääräinen kuukausikustannus ollut reilun miljoona euroa. Testimäärät ja kustannukset ovat nousseet. Mikäli kustannukset korvataan vain kesäkuun loppuun, jää merkittävä osa testauskustannuksista korvaamatta, varsinkin kun testimäärien oletetaan kasvavan epidemiatilanteen luultavasti pahentuessa.

Tähän voitte kirjoittaa kommentteja liittyen asetuksen 6 §:ään (Avustus rokottamiseen)

Kommenttinne

Epäselväksi jää, miten korvataan 1.10.-31.12.2022 annetut kunnan järjestämät covid-19-rokotukset, koska toteama ”määritellään valtionapuviranomaisen arvioon perustuen” ei kerro korvataanko kustannukset samalla yksikkökorvauksella ja ennakoivasti vai jälkikäteen haun perusteella. Suomeen odotetaan syksyllä omikron muunnoksiin paremmin tehoavaa rokotetta ja loppuvuoden rokotusten korvausperusteet pitäisi olla samat kuin alkuvuonna.

Tähän voitte kirjoittaa kommentteja liittyen asetuksen 7 §:ään (Avustus hoidon kustannuksiin)

Kommenttinne

Hoidon kustannus pitäisi korvata koko vuoden osalta toteutuneisiin kustannuksiin, ei lisäkustannuksiin perustuen. Sairaalahoido on kallista ja aiheuttaa merkittäviä kustannuksia.

Tähän voitte kirjoittaa kommentteja liittyen asetuksen 8 §:ään (Avustus muihin välittömiin kustannuksiin)

Kommenttinne

Avustus muihin välittömiin kustannuksiin olisi tarkoitettu kattamaan osa lisäkustannuksista, joita aiheutuu erityisesti karanteeniin ja eristykseen määramisesta, suojavälineiden lisääntyneestä käytöstä ja toiminnan mukauttamisesta vastaamaan kohonneita terveysturvallisuusvaatimuksia. Kunnille on aiheutunut paljon muitakin lisäkustannuksia, joita avustus muihin välittömiin kustannuksiin ei kata. Poikkeuksellisia lisäkuluja tuovat esimerkiksi infektiovastaanotot, koronaneuvonta, erilaiset sähköiset järjestelmät sekä EU-koronarokotustodistusten myöntäminen.

Tähän voitte kirjoittaa kommentteja liittyen asetuksen 9 §:ään (Avustuskokonaisuuksien korvaustaso)

Kommenttinne

Helsingin näkemyksen mukaan koronan välittömät kustannukset tulee korva todellisten toteutuneiden kustannusten mukaan, ei kansallisiin lisäkustannusten yksikkökorvauksiin perustuen. Kuten asetusluonnoksessa on todettu, kustannuserissä on suuria poikkeamia ja mediaanin käyttäminen tuottaa toisille liikaa ja toisille liian vähän korvauksia. Valtio ei ole Helsingin osalta pitänyt lupaustaan korvata koronan aiheuttamat välilliset kustannukset täysimääräisesti.

Tähän voitte kirjoittaa kommentteja liittyen asetuksen 10 §:ään (Valtionavustuksen hakeminen)

Kommenttinne

Hakuaika ja päätösaikataulu tulee olla kunnan talouden suunnittelun kannalta tiedossa hyvissä ajoin.

Tähän voitte kirjoittaa kommentteja liittyen asetuksen 11 §:ään (Voimaantulo)

Kommenttinne

Ei kommentteja.

Tähän voitte kirjoittaa muita huomioita asetukseen liittyen

Kommenttinne

Asetusluonnos ei toteuta pääministeri Marinin hallituksen lupausta korvata koronaan liittyvät välittömät kustannukset täysimääräisesti. Tautitilanne ja hybridistrategian toimeenpano aiheuttavat edelleen merkittäviä kustannuksia. Testaus- ja jäljitysstrategian muutoksilla ei voi perustella vain lisäkustannusten korvaamista, koska covid-19 luokitellaan edelleen yleisvaaralliseksi tartuntataudiksi ja strategian toteuttaminen aiheuttaa kunnille edelleen merkittäviä kustannuksia. Kunnat ovat vuoden 2022 talouden ja toiminnan suunnittelussaan luottaneet siihen, että koronakustannusten valtionavustukset säilyvät vähintään vuoden 2021 tasolla. Korvausperusteiden muuttaminen ja rajaaminen vain lisäkustannuksiin johtaa siihen, että kaikki kustannukset eivät tule katetuiksi. Koska covid-19-epidemian kustannuksiin ei voida vaikuttaa, täytyy menosäästöjä etsiä muista sosiaali- ja terveyspalveluista.

Laskennallinen korvaus (yksikkökorvauksiin perustuva) ei toteuta lupausta korvata koronan välittömät kustannukset täysimääräisesti. Kustannukset vaihtelevat alueellisesti merkittävästi ja esimerkiksi vuonna 2021 Helsingin saamat valtionavustukset koronan kustannuksiin olivat miljoonia toteutuneita alhaisemmat. Sama tilanne korvausten osalta on myös HUS:ssa: valtio on korvannut noin puolet covid-19-pandemian aiheuttamista kuluista.

Vain aiheutuneiden lisäkustannusten korvaamista ei voi perustella valtionosuusjärjestelmään sisältyvillä määrärahoilla (tartuntatautien vastustamistyö ja varautuminen terveydenhuollon häiriötilanteisiin), sosiaali- ja terveyspalveluiden uudistuksen rahoitusmallilla, aiemmin maksetuilla koronakorvauksilla eikä vuonna 2023 maksettavilla verotulojen tilityksillä. Covid-19 on

poikkeuksellinen pandemia ja valtionosuusjärjestelmään ei ole osoitettu lisämäärärahoja tilanteen aiheuttamien kustannusten kattamiseksi.

Helsinki on toistuvasti tuonut lausunnoissaan esille, että poikkeusvuosien 2021 ja 2022 kustannusten käyttäminen sosiaali- ja terveyspalvelujen uudistuksen rahoitusmallin laskentapohjana on ongelma ja vääristää sosiaali- ja terveydenhuollon todellisia kustannuksia. Valtio ei voi jättää korvaamatta kunnille koronan aiheuttamia välittömiä kustannuksia sillä perusteella, että tämä aiheuttaisi riskin tulevien vuosien sote-kustannusten rahoitusvastuun kasvamisesta.

Valtion koronakustannusten korvaukset ovat kohdentuneet epätasaisesti eikä niissä ole riittävästi huomioitu tautitilanteen vaihtelua ja toteutuneita kustannuksia. Helsingin saamat valtionavustukset koronakorvauksiin eivät ole kattaneet toteutuneita kustannuksia eikä aiemmilla tukitoimilla voida perustella vain lisäkustannusten korvaamista. Vuoden 2022 puolella kertyvät verotulot tilitetään tavanomaisen tilitysjärjestelmän mukaisesti pieneltä osin vuonna 2023, mikä on normaali käytäntö kaikkina vuosina. Käytäntö ei liity mitenkään sote-uudistuksen toteuttamiseen tai kunnille muodostuviin koronakustannuksiin, joten se ei ole peruste velvoittaa kuntia kattamaan koronan välittömiä kustannuksia vuonna 2022.

Sosiaali- ja terveydenhuollon uudistuksen vuoksi kunnat joutuvat kattamaan vuoden 2022 lopussa sote-kuntayhtymien mahdolliset alijäämät. Tämä rasittaa kuntataloutta ja kasvattaa sote-kustannuksia. Kuntien ei tule joutua lisäksi maksamaan koronan välittömiä kustannuksia, vaan valtion tulee korvata ne täysimääräisesti.

Helsingin kaupunki edellyttää, että hallitus toteuttaa lupauksensa ja korvaa koronan välittömät kustannukset täysimääräisesti toteutuneiden kustannusten perusteella, ei laskennallisuuteen perustuen koko vuoden 2022 osalta. Helsingin kaupunki edellyttää, että hallitus korvaa myös HUS:lle täysimääräisesti pandemian aiheuttamat kustannukset. On tärkeää huomioida, että koronakustannusten korvausmekanismia tarvitaan myös vuonna 2023, koska hyvinvointialueiden rahoituksessa ole huomioitu suoria koronakustannuksia.

Salminen Kaarina
Helsingin kaupunki - Kaupunginhallitus 29.8.2022 § 569